

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

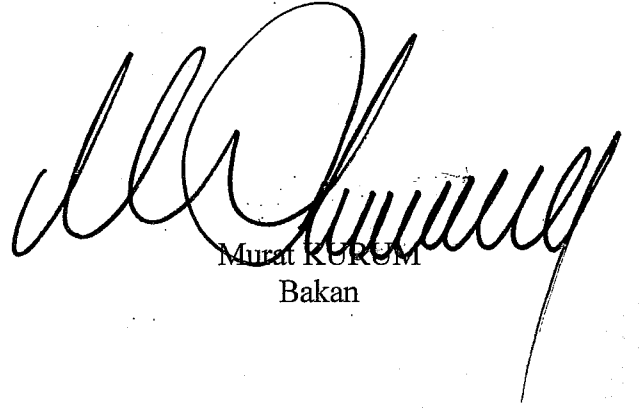
Sayı :30824082-610-3 41 8461
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

12 Nisan 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA.

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (51 Adet, 93 Sayfa)

**ADANA MİLLETVEKİLİ
SAYIN BURHANETTİN BULUT'UN
TBMM 7/59013 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye gönderilen plastik atıkların miktarı 2004'ten 2021 yılı arası 196 kat artmıştır. Çin'in ardından Malezya, Vietnam ve Tayland'ın plastik atık ithalatına kısıtlama getirmesiyle birlikte Türkiye, Avrupa'nın yeni plastik çöp rotası haline gelmiştir. Avrupa'nın plastik çöpünü en çok alan ülke olan Türkiye 2019 yılında 582 bin 296 ton, 2020'de yaklaşık 660 bin ton plastik atık ithal etmiştir.

Çevre örgütü Greenpeace'in yayınladığı 'Atık Oyunu' başlıklı rapor Adana'nın verimli topraklarının kanserojen maddelerle kirletildiğini ortaya koymuştur. Denetimi yapılmayan plastik atıklar Adana'da yasa dışı olarak çevreye dökülmekte ve açıkta yakılmaktadır. Adana'nın verimli tarım, hayvancılık ve sulama arazileri içinde yer alan 5 farklı çöp döküm alanlarından alınan toprak, kül, su ve tortu örnekler üzerinde yapılan incelemede kanserojen maddelerden dioksin ve furan miktarının, kirletilmemiş toprak numunesinin 400 bin katı üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu saptama Türkiye'de toprakta rapor edilen en yüksek toksik düzeydir.

Kimyasal kirleticilerin çoğu besin zinciri yoluyla hayvan ve insanlara geçebilmektedir. Plastik atıkların yasa dışı yakılması sonucu ortaya çıkan ağır metal, dioksin ve furan ve kalıcı organik kirleticiler toprağa, suya, havaya ve besin zincirine karışarak kansere neden olmakta insan sağlığına geri dönüşümü olmayan zararlar vermektedir.

Bu çerçevede;

1. Plastik atıklar hangi ülkelere ithal edilmektedir?
2. Son 3 yıl ayrı ayrı belirtilmek üzere hangi gümrük kapısından hangi, atıklar gelmektedir? Bu plastik atıklar hangi şehirlere gitmektedir?
3. Söz konusu plastik atıkların takibi yapılmakta mıdır? Nasıl yapılmaktadır?
4. Plastik atıkların ne kadarı geri dönüştürülmektedir? Geri dönüştürme işleminin takibi yapılmakta mıdır?
5. Şimdiye kadar Türkiye'ye alınmadan geri gönderilen atık var mıdır? Bu atıkları hangi firmalar ithal etmektedir?
6. Ülkeye zararlı atık soktuğu için herhangi bir firmaya cezai işlem uygulanmış mıdır?
7. Adana'da, Bakanlığınız tarafından kimyasal kirleticilere yönelik herhangi bir araştırma yapılmış mıdır? Bu araştırmanın sonuçları ne olmuştur?
8. Adana'da yasa dışı bir şekilde çevreye plastik atık döken ve yakanlar belirlenmiş midir? Bu firma ve kişilere yönelik herhangi işlem yapılmış mıdır?

CEVAPLAR

1-Ülkemize geri dönüşüm amacıyla plastik atık ithalatı ekseriyetle Avrupa ülkelerinden yapılmaktadır.

2- Atık ithalat işlemleri; "atık ve metal hurda ihtisas uygulaması" ile 104 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) çerçevesinde yürütülmektedir. Söz konusu uygulama kapsamında yetkili

gümrük müdürlükleri ihtisas gümrüğü olarak anılmaktadır. 17 ilde toplam 27 adet ihtisas gümrüğü faaliyet göstermektedir. İthalat uygunluk denetimleri sınır gümrüğün bulunduğu ildeki gümrük birimleri ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü uzman personellerince yapılmaktadır.

3,4- Tehlikeli atıklar atık üreticisi tesisten başlayarak atık işleme tesislerine kadar, atık yüklü araçlardaki mobil cihazlar vasıtasıyla çevrimiçi olarak (anlık verilerle) izlenmektedir. 2021/9 ve 2021/16 sayılı Atık İthalatı Uygulama Genelgeleri ile ithal edilen plastik atıkların gümrük işlemlerinden sonra atık işleme tesisine gönderimindeki taşıma süreci de Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/ Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile online olarak takip edilmektedir.

Atık işleme tesislerine kabul edilen atıklara uygulanan işlemler MoTAT ile entegre çalışan çevrimiçi yazılım olan Kütle Denge Sistemi (KDS) üzerinden izlenmektedir. MoTAT ile gerçekleştirilen taşıma işleminin sonlanmasıyla, taşınan atık işleme tesisinin stoğuna otomatik olarak eklenmektedir. KDS uygulamasından atık işleme tesislerinin stokları, geri kazanım faaliyeti neticesinde üretilen ürünler ile üretimde kullanılan katkı ve çıkan fire bilgisini içeren kütle-denge bilgisi çevrimiçi olarak gerçekleştirilen bildirimlerle kayıt altına alınmaktadır. Bu kapsamda, Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/ Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) üzerinden plastik atıklar güvenli bir şekilde taşınarak geri kazanım/bertaraf tesisine gönderimi kayıt altına alınmaktadır. Geri dönüşüm tesislerinin geri dönüşüm verimleri ve bakiye atık-yönetimleri gerek Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizden gerekse Bakanlığımız tarafından takibi yapılmaktadır.

5- İthalat uygulamalarında atığa ait hem GTİP numarası hem atık kodu bazlı ikili kodlama sistemi ile işlemler yürütülmektedir. Eşya Türkiye gümrük sahasına geldiğinde yine aynı şekilde hem Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü uzman personellerince, hem de Gümrük Muhafaza memurlarınca fiziki denetimi yapılmaktadır. Şüphe duyulan eşyanın Gümrük Laboratuvarlarında numune analizi ile GTİP tayini ve uzman personellerimizce detaylı incelenen atık kodu değerlendirmesi yapılmaktadır. Uygun görülmeyen atıklar ülkeye alınmayarak mahrece iade işlemleri başlatılmaktadır. Yanlış beyan edilen atığın tespiti halinde Bakanlığımızca yayımlanan Atık İthalatı Uygulama Genelgelerinde yer alan ciddi müeyyideler ve takipler bu tip işlemlere tevessül edilmesinin önüne geçmektedir. 2021 yılında plastik atık ithalatı konusunda yapılan başvuruların 256 tanesi inceleme sonucunda uygun bulunmamış ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne uygunluk yazısı verilmemiştir.

6,7,8-Atıkların ithalat için uygun olup olmadığı, başvuru belgeleri ve fiziki kontrol sonuçlarına göre değerlendirilmekte ve atıkların ithalatı yasak olan atık listesinde yer alıp almadığı, başka atık ya da malzemeler ile karışıp karışmadığı, kirli kontamine ve tehlikeli atık grubunda olup olmadığı, yasaklı veya diğer atık kodları/GTİP tarife kodları altında ülkeye girişinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilmekte, gerekli görülmesi halinde de atığın tehlikeli madde ile kontamine olup olmadığına dair elementel analiz yaptırılmaktadır.

Bu doğrultuda; Bakanlığımıza ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze ulaşan tüm şikâyetler ihbar niteliğinde kabul edilerek, gümrük kontrol noktalarında, geri dönüşüm tesislerinde ve atıkların işleme tesislerine ulaştığı ana kadar olan her yerde gerekli inceleme ve denetimler yapılmakta olup, çevre kirliliğine yol açan atık üreticilerinin ve/veya atık ithalatı gerçekleştiren firmaların tespit edilmesi durumunda Mevzuatımız çerçevesinde gerekli iş ve işlemler yapılmaktadır.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup, kota aşımı yaptığı veya Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği tespit edilen tüm tesislere de Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin de “Mahrece İade Kararı” alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır. Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır.

Gümrük bölgelerinde yapılan denetimlerin yanı sıra özellikle Adana ile ilgili uygunsuz atık ithalatı ve bertarafı üzerine çıkan haberler üzerine Bakanlığımızca geri kazanım konusunda faaliyet gösteren 133 işletmede çevre denetimi yapılmış, 29 tesisin faaliyeti durdurulmuş, yaklaşık 7 Milyon TL idari para cezası uygulanmıştır.

2018 yılından günümüze kadar Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatımızca atık bertaraf ve geri dönüşüm tesislerine yönelik 29.962 adet denetim gerçekleştirilmiş olup, Çevre Kanununa aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen işletmelere toplam 298.622.584,87 TL idari para cezası uygulanmıştır.

Adana'da yasadışı olarak çevreye dökülen ve yakılan plastik atıklardan bahsedilmekte olup, çöp döküm alanlarından alınan toprak, kül, su ve tortu numunelerinde kanserojen maddeler olan dioksin ve furanlara rastlandığı ifade edilmiştir. “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik”in “Ek-2: Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi, Potansiyel Toprak Kirletici Faaliyetler ve Faaliyete Özel Kirlilik Gösterge Parametreleri-Tablo 1. Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi” kapsamında, Adana İlinde verimli toprakların kanserojen maddelerle kirlendiği iddialarının araştırılması amacıyla 16.02.2022 tarihinde söz konusu bölgeden 33 toprak numunesi alınmış olup, analiz çalışmaları devam etmektedir. Analiz sonuçlarına göre gerekli işlemler tesis edilecektir.